

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/171/2018
Identifikačné číslo spisu:	7913205174
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:7913205174.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti S.: Q., K. X. P. XXXX a W., K. XX. Q. XXXX, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Partizánskom, deti rodičov Q. S., bývajúcej vo B. T. Č.. XXX, zastúpenej Advokátskym združením JUDr. Jozef Dudzík & JUDr. Kristína Gerová, so sídlom v Topoľčanoch, Škultétyho ul. č. 1597/7 a Q.. Q.. W.Y. S., bývajúceho v I., S. T.. Č.. XXXX/XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou - JUDr. Stanislav Kaščák, s.r.o., so sídlom vo Vranove nad Topľou, Ulica 1. mája 1246, o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode, vedenej na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 16 P 80/2013, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 31. januára 2018 sp. zn. 8 CoP 208/2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 31. januára 2018 sp. zn. 8 CoP 208/2017 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trebišov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. marca 2017 č.k. 16 P 80/2013-450 zaviazal otca prispievať na výživu mal. Q. sumou 50,- € mesačne od 16. decembra 2014 do 28. februára 2015, sumou 27,13 € od 1. marca 2015 do 31. októbra 2015, sumou 100,- € mesačne od 1. novembra 2015 do 31. augusta 2016 a sumou 30 % zo sumy životného minima na jedno nezaopatrené nepľnoleté dieťa od 1. septembra 2016 do budúca, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky. Na výživu mal. W. otca zaviazal prispievať sumou 50,- € mesačne od 16. decembra 2014 do 28. februára 2015 sumou 27,13 € od 1. marca 2015 do 31. októbra 2015, sumou 100,- € mesačne, od 1. novembra 2015 do 31. augusta 2016 a sumou 30 % zo sumy životného minima na jedno nezaopatrené nepľnoleté dieťa od 1. septembra 2016 do budúca, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky maloletých. Dlhé výživné vo výške 108,68 € za obdobie od 16. decembra 2014 do 2. marca 2017 pre mal. Q. a dlhné výživné vo výške 108,68 € za obdobie od 16. decembra 2014 do 2. marca 2017 pre mal. W. zaviazal otca zaplatiť do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

1.1. Ďalej rozhodol o úprave styku otca s maloletými tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletými

deťmi každú prvú sobotu v mesiaci od 10:00 hod. do 18:00 hod. za prítomnosti matky, pričom matka je povinná maloleté na styk riadne pripraviť a styk otcovi umožniť s tým, že stretnutia sa začnú realizovať vždy pred bytovým domom, v ktorom maloleté deti bývajú. Matku zaviazal zaplatiť trovy štátu na účet Okresného súdu Trebišov súdny poplatok z návrhu vo výške 66,- € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu.

1.2. Na odôvodnenie výroku o výživnom pre maloleté deti uviedol, že pri určení výšky výživného vychádzal z výdajov deklarovaných a preukázaných matkou a príjmových pomerov na strane otca. Z dokazovania mal preukázané, že otcovi za mesiac december 2014 bola vyplatená dávka v nezamestnanosti vo výške 500,90 €, z potvrdenia ÚPSVaR Trebišov zistil, že v období apríl 2015 do novembra 2015 mu bola vyplácaná dávka v hmotnej núdzi vo výške 117,40 €, zo mzdového listu predloženého Reedukačným centrom Bačkov súd zistil, že čistý príjem otca za mesiac november 2015 mal vo výške 562,63 €, za mesiac december 2015 vo výške 733,58 €, za mesiace január - august 2016 mesačne vo výške 843,44 €. Od 1. septembra 2016 bol vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie a poberal dávky v hmotnej núdzi vo výške 117,40 €. Matka je od 15. novembra 2013 samostatne zárobkovo činná osoba, podľa daňového priznania za rok 2014 základ dane činil 9.410,62 €, za rok 2015 7.351,46 €. Matka vo výpovedi 30. januára 2017 uviedla, že jej príjem je cca 1.000,- € mesačne, z toho hradí náklady spojené s chodom domácnosti cca 700-800,- € a výdaje detí súvisiace s návštevou školy, čo u mal. Q. predstavuje 99,70 € a mal. W. 92,50 €. Keďže u otca sa striedali obdobia, keď výška jeho príjmu bola rozdielna, súd určil výšku výživného za obdobie, kedy mu bola vyplácaná dávka v nezamestnanosti vo výške 50,- €, v období poberania dávky v hmotnej núdzi vo výške minimálnej a v období trvania pracovného pomeru vo výške 100,- € na každé dieťa. Pri určení výšky výživného prihliadol na skutočnosť, že všetky potreby detí hradí a osobnú starostlivosť zabezpečuje len matka a to z dôvodov na strane detí, ktoré odmietajú osobnú starostlivosť otca. Dlhé výživné vyčíslil sumou 108,68 € na každé dieťa za obdobie od 16. decembra 2014 do 2. marca 2017, po zohľadnení platieb vykonaných otcom za uvedené obdobie. Výrok o trovách konania odôvodnil § 52 CMP.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie matky proti výrokom rozsudku súdu prvej inštancie o výživnom, dlžnom výživnom a súdnom poplatku rozsudkom z 31. januára 2018 sp. zn. 8 CoP 208/2017 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch tak, otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletej Q. sumou 100,- € mesačne od 16. decembra 2014 do budúca a na výživu maloletej W. sumou 100,- € mesačne od 16. decembra 2014 do budúca, ktoré je povinný zaplatiť vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred matke maloletých. Dlhé výživné za obdobie od 16. decembra 2014 do 2. marca 2017 pre mal. Q. vo výške 1.261,11 € a pre mal. W. vo výške 1.261,11 € súd povolil otcovi splácať v mesačných splátkach po 30,- € na každú z nich spolu s bežným výživným pod hrozbou straty výhody splátok od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie odôvodnil tým, že po preskúmaní rozsudku súdu prvej inštancie v napadnutom výroku o výživnom, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo podľa § 65 CMP bez nariadenia pojednávania podľa § 385 CSP a contrario v rozsahu danom § 66 CMP v spojení s § 219 ods. 3 CSP a dospel k záveru, že súd prvej inštancie síce riadne zistil skutočný stav veci (§ 25 a § 36 CMP), ale na základe zisteného skutočného stavu nesprávne rozhodol o vyživovacej povinnosti otca, pretože takto určené výživné nie je v súlade so zákonnými podmienkami Zákona o rodine, nakoľko nezodpovedá schopnostiam, možnostiam a majetkovým pomerom otca, ani odôvodneným potrebám maloletých. V ďalšej časti odôvodnenia podal podrobnú definíciu princípov a zásad určenia výživného, jeho účel v rodinnoprávnych vzťahoch a formy jeho poskytovania. Odvolací súd po dôslednom preštudovaní spisu a vyhodnotení vykonaného dokazovania a zisteného skutočného stavu veci dospel k záveru, že je v schopnostiach a možnostiach otca dosahovať vyšší ako ním preukázaný príjem. Otec má skončené vysokoškolské vzdelanie na dvoch vysokých školách s rôznym zameraním, preto možno dôvodne predpokladať, že jeho schopnosť učiť sa a získavať nové zručnosti a skúsenosti, ako aj jeho schopnosť adaptovať sa na zmenu podmienok je vysoká. Poukázal na to, že napriek otcom namietaným skutočnostiam, že si nedokáže nájsť prácu z dôvodu záznamu v registri trestov, otec sa zamestnal v Reedukačnom centre Bačkov s priemerným mesačným príjmom 843,44 €, ktorý približne zodpovedá jeho príjmu, ktorý dosahoval ako učiteľ predtým, ako bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin. Z týchto dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že je v schopnostiach a možnostiach otca dosahovať aspoň taký mesačný príjem ako dosahoval v Reedukačnom centre, preto tento príjem ustálil ako

potencionálny príjem otca. Zdôraznil, že právoplatné odsúdenie otca za úmyselný trestný čin, ktorého sa dopustil voči matke maloletých, nemôže byť v konečnom dôsledku na škodu maloletých v podobe zohľadnenia tejto skutočnosti ako relevantného dôvodu zmeny pomerov otca v dôsledku ktorej, konajúci súd zaviazal otca prispievať na výživu maloletých detí v minimálnom rozsahu. Ďalej poukázal na to, že rodič, ktorý nemá maloleté dieťa v osobnej starostlivosti má možnosť zvyšovať svoj príjem napríklad vycestovaním za prácou, prácou nadčas, prípadne doplniť svoj zdroj príjmu čiastočnou prácou na dohodu na rozdiel od rodiča, ktorý zabezpečuje osobnú starostlivosť o mal. dieťa, v dôsledku čoho je jeho výkon práce časovo a miestne obmedzený. Otcovi maloletých detí nič nebráni vycestovať za prácou a dosahovať taký príjem, ktorý mu umožní zabezpečovať výživu v rozsahu jeho schopností a možností, ktoré mal pred právoplatným odsúdením za úmyselný trestný čin tak, aby v dôsledku jeho úmyselného konania neboli sekundárne sankcionované maloleté deti obmedzením uspokojovania ich odôvodnených potrieb.

2.1. K odvolacím námietkam matky ohľadom povinností starej matky zo strany otca prispievať na výživu maloletých odvolací súd uviedol, že v zmysle § 69 ods. 1 Zákona o rodine plnenie vyživovacej povinnosti starej matky k vnúčatám nevzniká kontinuálne s plnením si vyživovacej povinnosti otcom maloletých, ale na starú matku prechádza až vtedy, ak si otec nemôže svoju vyživovaciu povinnosť plniť. Vzhľadom na to, že plnenie vyživovacej povinnosti otca k maloletým je v jeho schopnostiach a možnostiach, odvolacie námietky matky považoval za neopodstatnené. Pokiaľ stará matka plní za otca jeho záväzky a poskytuje mu peňažné prostriedky na uspokojovanie jeho mesačných výdavkov, odvolací súd zohľadnil túto okolnosť pri posudzovaní schopností a možností otca; tieto peňažné prostriedky považovať za istú formu príjmu otca, ktoré treba zohľadniť pri určovaní výživného, nakoľko zlepšujú jeho schopnosti, možnosti a celkové majetkové pomery. Odvolacím súdom určené výživné predstavuje približne 23 % ustáleného potencionálneho príjmu otca, z ktorého na jeden deň pripadne na výživu maloletých približne 3,3 € na každú z nich, čo vzhľadom na ich vek a stupeň vývoja postačuje na uspokojenie ich odôvodnených potrieb v rozsahu primeranom ustáleným schopnostiam a možnostiam otca, preto je zákonné a správne. Z týchto dôvodov odvolací súd zmenil rozsudok v napadnutom výroku o výživnom podľa ust. § 388 CSP tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia tiež vo výrokoch o dlžnom výživnom, ktoré vyčíslil v odôvodnení rozhodnutia.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie otec maloletých detí, prípustnosť ktorého odôvodnil § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Zároveň namietal, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, jeho rozhodnutie úplne zmenilo vyhodnotenie výsledkov dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie, sám odvolací súd žiadne nové dokazovanie nevykonával, pričom otec nemal možnosť vyjadriť sa k týmto (odlišným) záverom odvolacieho súdu o jeho potencionálnych možnostiach, ktoré následne odvolací súd pri svojej úvahe použil ako hlavné argumenty pre zmenu rozhodnutia v časti výživného. Týmto postupom odvolací súd znemožnil otcovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva, čím došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Ďalej dovolateľ namietal, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Vytýkal odvolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie pokiaľ ide o určenie jeho možností a schopností a nesprávny výpočet jednotlivých nárokov a plnení, ktoré sú preukázané vykonaným dokazovaním, nesprávne vypočítal výšku dlhu 1.261,11 € na jedno dieťa, pretože on prispieval sumou 2.295,65 € na každé dieťa, čoho dôkazom sú doklady o bezhotovostných vkladoch od p. S. Q. v spisoch sp. zn. 13 Er/1375/2015, s EX 615/2015 ako aj potvrdenie VÚB banky o úhrade 1.462,83 € súdnemu exekútorovi JUDr. Klimentovi na jeho účet, o čom pripojil kópie uvedených dokladov. V ďalšej časti dovolania vykonal podľa neho správny výpočet dlžného výživného za predpokladu určenia výživného podľa napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Týmto postupom odvolacieho súdu mu bola odňatá možnosť preskúmania záverov súdu v riadnom dvojinstančnom konaní. Nesprávne výpočty odvolacieho súdu sú majetkovým poškodením otca, ktoré nemá oporu v zákone. Dovolateľ namietal tiež výšku odvolacím súdom určeného jeho hypotetického príjmu v sume 843,44 €, z ktorého odvolací súd vychádzal pri zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie vo výroku o výživnom. Poukázal na to, že na Slovensku nemá možnosť zamestnať sa so záznamom v registri trestov ani v štátnej správe, ani ako učiteľ, ani ako lekár; na zriadenie súkromnej ambulancie nemá peniaze, ani priestory, ani požadovanú prax. Bude mať 40 rokov a jeho schopnosti v učení sa nových vecí nie sú také ako keď mal 20 rokov, pozoruje výpadky krátkodobej pamäti, zhoršený zrak.

Ako učiteľ manuálne nikdy nepracoval, nemá preto prax ani skúsenosti v týchto odvetviach, na ktoré sa na Slovensku i v zahraničí vyžaduje výučný list a štúdium minimálne 3-4 roky podľa platnej legislatívy. Ukončenie takéhoto štúdia mu negarantuje plat 844,- € netto/mesačne, ale podľa zistenia iba minimálnu mzdu pre začínajúceho robotníka. Z uvedených dôvodov nemôže dosahovať príjem 843,- € ako ustálil odvolací súd, preto jeho konštatovanie, že tak môže urobiť, je úplne nereálne a nesplniteľné. Odvolaciemu súdu vytýkal, že nezohľadnil majetkové pomery matky maloletých detí, ktorá uviedla svoj mesačný príjem cca 1.000,- € + 600,- € príjem od jej sestry do spoločnej domácnosti, v ktorej bývajú dve deti a dve dospelé osoby. Ak by platil výživné podľa rozsudku súdu prvej inštancie, dlh by mu podľa jeho výpočtu nevznikol, podľa rozsudku odvolacieho súdu by dlžné výživné predstavovalo 4.416,84 €. Preto nesúhlasil s tvrdením odvolacieho súdu, že sa nesnaží zamestnať. Z uvedených dôvodov žiadal dovolateľ rozsudok odvolacieho súdu v napadnutých výrokoch zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu otca sa vyjadrila matka maloletých detí a žiadala dovolanie otca ako nedôvodné zamietnuť. Poukázala na to, že otec opätovne nerešpektuje rozhodnutie odvolacieho súdu a vyživovaciu povinnosť vo výške určenej súdom si neplní, preto bola nútená opätovne podať návrh na exekúciu na vymoženie výživného. Argument otca, že so záznamom v registri trestov je v podstate odsúdený na „celoživotnú nečinnosť“ vyznieva smiešne a pre súd dehonestujúco, pretože otec sa úmyselným konaním za prítomnosti detí dopustil ublíženia na zdraví matke detí. Z tohto dôvodu sa stavia do pozície chudáka, ktorý si nevie nájsť riadne finančne ohodnotenú prácu a nemá možnosť platiť výživné v súdom určenej výške. Pokiaľ ide o možnosti a schopnosti otca platiť výživné otec súdy zavádza, pretože v konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva otec uviedol, že delenie nehnuteľnosti by financoval z vlastných finančných prostriedkov.

5. Kolízny opatrovník maloletých detí vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že pri prepočítaní dlžnej sumy výživného z dostupných zdrojov dospel k odlišnej sume, ako uvádza otec. K vade postupu odvolacieho súdu sa nevyjadril a posúdenie ponechal na zvážení dovolacieho súdu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné aj dôvodné.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

11. Podľa § 124 ods. 1 CSP každé podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu. Otec v dovolaní uplatnil dovolacie dôvody podľa § 421 ods. 1 písm. a/, b/ CSP a z obsahu jeho dovolania možno vyvodit', že tiež namietá, že súd mu procesným postupom znemožnil uskutočňovať procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, teda tvrdí, že v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP tým, že nemal možnosť vyjadriť sa k odlišným záverom odvolacieho súdu, ktorými odôvodnil zmenu rozhodnutia súdu prvej inštancie, keďže odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania.

12. Podľa § 420 písm. f/ CSP tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12.1 Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu zmätočnosti uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (por. napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

12.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (por. R 129/1999, ale tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

13. Dovolateľ odôvodnil vadu podľa § 420 písm. f/ CSP tým, že nemal možnosť vyjadriť sa k odlišným záverom odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a rozhodol bez nariadenia pojednávania.

13.1. V danej veci odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o určení výživného na maloletú Q. a W. a vo výrokoch o dlžnom výživnom na maloleté deti. Súd prvej inštancie určil výživné za obdobie od 16. decembra 2014 do rozhodnutia súdu pre jednotlivé deti diferencovane, pričom zohľadnil príjem otca, ktorý bol rozdielny v jednotlivých obdobiach podľa toho, či poberal dávky v nezamestnanosti, dávky v hmotnej núdzi, či mal príjem z pracovného pomeru a v závislosti od takto

diferencovane určeného výživného, vyčíslil otcovi aj výšku dlžného výživného. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie na odvolanie matky zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch a určil výživné vyššou sumou ako súd prvej inštancie (vo výške 100,- € mesačne) na každé maloleté dieťa za celé obdobie od 16. decembra 2014 do budúca a vyčíslil aj tomu zodpovedajúcu výšku dlžného výživného za obdobie od 16. decembra 2014 do 2. marca 2017. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie po vyhodnotení dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie dospel k záveru, že je v schopnostiach a možnostiach otca dosahovať vyšší príjem ako je preukázaný, a to príjem vo výške, ktorý dosahoval v Reedukačnom centre, kde pracoval ako učiteľ s priemerným platom 843,44 €, ktorý dosahoval predtým, ako bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin. Tento jeho príjem ustálil ako príjem potenciálny, z ktorého vychádzal pri posudzovaní jeho možností a schopností platiť zvýšené výživné na maloleté deti. Odvolací súd pritom vychádzal zo skutkového stavu tak, ako ho zistil súd prvej inštancie, dokazovanie nedoplňil, nezopakoval. Zmenu rozhodnutia odôvodnil tým, že je v možnostiach a schopnostiach otca dosahovať vyšší, ako ním preukázaný príjem. Otec má skončené vysokoškolské vzdelanie na dvoch vysokých školách s rôznym zameraním, preto možno dôvodne predpokladať, že jeho schopnosť učiť sa a získavať nové zručnosti a skúsenosti a jeho schopnosť adaptovať sa na zmenu podmienok je vysoká. A preto vychádzal z potenciálneho príjmu otca, ktorý ustálil vo výške priemerného zárobku dosahovaného počas trvania pracovného pomeru v Reedukačnom centre vo výške 843,44 €. Odvolací súd teda podstatne iným spôsobom a v inej výške ustálil výšku príjmu otca, zodpovedajúceho jeho schopnostiam a možnostiam, ktorý bol rozhodujúci pre zmenu rozhodnutia v časti výživného. So zreteľom na uvedené, bolo preto legitímnym očakávaním, že ak sa v odvolacom konaní budú odlišným spôsobom posudzovať schopnosti a možnosti otca za celé obdobie rozvodu manželstva (od 16. decembra 2014 do marca 2017), odvolací súd vytvorí otcovi procesnú možnosť brániť sa, predpokladom ktorej je, že odvolací súd splní svoju procesnú povinnosť vyplývajúcu z § 382 CSP.

14. V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa aj podľa predošlej právnej úpravy (v prípade, ak súd nepostupoval podľa § 213 ods. 2 CSP) rozhodnutie, ktorým odvolací súd v merite veci za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorá nebola predtým predmetom posudzovania súdom prvej inštancie, považovalo za „prekvapivé“ rozhodnutie. V posudzovanej veci z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd prvej inštancie, pričom otec v danej procesnej situácii nemal možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Zo spisu totiž nevyplyva, že by odvolací súd postupoval podľa § 382 CSP, že by si splnil svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia, čím porušil právo otca na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

14.1. Pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 382 CSP (predtým § 213 ods. 2 OSP), aby sa vyjadril k možnému použitiu ustanovenia právneho predpisu, prípadne k jeho použitiu spôsobom, ktorý v konkrétnej veci nebol použitý, a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, znemožnil účastníkovi konania uskutočňovať jemu patriace procesné práva (pozn. tento záver bol prijatý občianskoprávnym kolégiom najvyššieho súdu dňa 16. mája 2011, pozri uznesenie najvyššieho súdu z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009; rozhodnutie bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011).

15. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu (nesplnenie si manudukčnej povinnosti), ktoré znemožnilo dovolateľovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Dovolanie otca je preto v zmysle citovaného ustanovenia prípustné a zároveň aj dôvodné.

16. Najvyšší súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP), pričom sa nezaoberal ďalšími dovolacími námietkami vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP, ktoré sa vzhľadom na procesný dôvod zrušenia napadnutého rozsudku stali za danej situácie bezpredmetné.

17. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.